

geschiedenis van middelburg in het kort

achtergrondinformatie voor de leraar

Al in 850 is Middelburg een verdedigingsburcht – Middelburg is aanvankelijk een nederzetting op een opgehoogde plek, waar twee kreekruigen samenkomen. Die is omwald en biedt bescherming tegen de Noormannen of beschermt hen juist tegen aanvallen. Een paar honderd jaar ligt de nederzetting verlaten, maar in 1103 wordt er een klooster gebouwd. Dankzij de ligging aan de Arne, ontwikkelt zich steeds meer bedrijvigheid: Middelburg wordt een haven en handelsplaats, die in 1217 stadsrecht krijgt.

Tussen 1312 en 1317 brengt men de Gortstraan en de Segeerstraat meer naar buiten, dat gebeurt aan het eind van de veertiende eeuw ook met de Noord- en de Zuiddampoort. Die worden ter beveiliging van de tot haven afgedamde Arne ter hoogte van de Schuitvlotstraat herbouwd.

In 1303 nemen de Vlamingen Middelburg in, ze verwoesten de muren. Binnen de in de tweede helft van de dertiende eeuw gegraven ringgracht bouwt men druk, toch blijft er nog grond over om aan akkerbouw en veeteelt te doen. Dat is belangrijk om in tijden van beleg nog te kunnen eten.

Middelburg bereikt haar grootste omvang in de 16^e eeuw - De Arne slibt langzaam dicht, maar het graven van een havenkanaal (1532-1535) stelt Middelburg in staat haar handel op peil te houden. Brugge en Antwerpen gaan achteruit en Vlissingen en Veere mogen van Karel V, hun haven niet uitbreiden. Vooral de laken- en wijnhandel floreert en geeft, ook indirect, werk aan velen. In 1578 besluit men de stad uit te breiden. Aan de noordzijde van de Dam, bouwt met woon- en opslagruimte. Tussen 1595-1598 volgt een uitbreiding van achtenveertig naar honderdzesenvijftig hectare. De Vesten worden gegraven en de Bolwerken aangelegd.

Ondanks oorlog- en godsdiensttwisten gaat het goed met Middelburg. Handel en scheepvaart brengen werk met zich mee, goederen moeten worden gelost, gewogen en verpakt. De schepen krijgen onderhoud, waarvoor bijvoorbeeld touw nodig is. Dus de nijverheid bloeit ook. Zo vinden we in Middelburg, haringpakkers, kurktellers, wijnslepers en kraankinderen. Het stads bestuur heft accijns op de verhandelde goederen. Uitbreiding en onderhoud van de stad kunnen zo worden betaald. Van 1572 tot 1574 belegert Prins Willem van Oranje, Middelburg dat voor de Spaanse koning Phillips II heeft gekozen. Een tijdelijke terugval na afloop is het gevolg. Maar mede onder invloed van honderden gevluchte Antwerpenaren komt de stad er weer bovenop.

Middelburg is in de 17^e eeuw een belangrijke haven- en handelsstad van de Republiek der Nederlanden. De stad telt ongeveer dertigduizend inwoners. De Kloveniersdoelen en de Oostkerk worden gebouwd en hoewel er veel geld voor bouwactiviteit is, moet men extra belasting op het bier heffen. Binnen de Vesten verandert de stad van gezicht. Huizen langs de kaden krijgen statige gevels in Barok of Lodewijk stijl. De scheepswerf van de VOC en de pakhuizen van de WIC worden gebouwd op de Kinderdijk.

Door de handel met de koloniën zijn er veel kooplieden en ambtenaren in Middelburg. Zij hebben tijd en geld om de armoede in de stad te bestrijden. Men liet onder andere gestichten en hofjes bouwen. De stad blijft echter vuil, varkens lopen los over straat, soldaten en matrozen plunderen nogal eens. Door de houten gevels van de huizen is er ook vaak brand. Vandaar dat bouwen in steen verplicht werd.

In de 18^e eeuw wordt het stiller - De achttiende eeuw is op stedenbouwkundig gebied een rustige periode. De handel verdwijnt meer en meer naar Amsterdam en Rotterdam. Tegelijkertijd neemt de bevolking af tot minder dan dertien duizend. Toch teert men nog op de rijkdom van de vorige eeuw. De open terreinen worden volgebouwd, onder andere met fraaie patriciërshuizen. Soms bouwt men de gevels om tot lijstgevels. Ook zet men vaak voor de oude gevel een heel nieuwe. Het jaartal op een gevel zegt vaak niets over het bouwjaar van het hele huis. Beter is het de kapconstructie of de kelder van het huis te bekijken.

De stad is nog steeds erg vuil, er zijn geen goede vuilnisophaaldiensten, paard en wagen en verlichting. Het verkeer neemt zo sterk toe dat men verkeersregels opstelt om in de nauwe straatjes opstoppingen te voorkomen. De burgers richten zich steeds meer op de Franse levensstijl met verfijnde interieurs, andere eet- en leefgewoontes.

In de 19e eeuw blijft het rustig in Middelburg - Van 1809 tot 1814 is Middelburg door de Fransen bezet en ligt de handel stil. De stad is door de bezettingen van Fransen en Engelsen uitgeput. Er is van alles beschadigd en door het stil liggen van handel en nijverheid zijn veel inkomsten weggevallen. De havenaanleg van 1817, de aanleg van het kanaal in 1870 en spoorlijn in 1872 brengen niet de handel en welvaart van de vorige eeuwen terug. Door kanaal en spoorlijn wordt gawe omwalling van Middelburg aangetast.

Door de armenwet van 1884 wordt de kerk de voogd van de armen. Men verzorgt bijvoorbeeld soepuitdelingen. Een huisarts, de heer Coronel, helpt bij het oprichten van woningbouwverenigingen en sociale woningbouwprojecten. De industriële revolutie verandert zowel de denkwereld van de mensen als het stadsbeeld. De woningen van de rijken voorziet men van meer luxe, gas, waterleiding en zelfs telefoon. Van de straatverlichting op gas kan iedereen profiteren.

De 20^e eeuw: twee wereldoorlogen en de opbloei van de stad – Nederland is neutraal in de Eerste wereldoorlog. België niet. Veel Belgische vluchtelingen worden in Zeeland opgevangen. Ook in Middelburg.

In de jaren '30 van de vorige eeuw is het crisis. Ook in Middelburg gaat het niet best. De Tweede Wereldoorlog is een ramp voor de stad. Tijdens gevechten op 17 mei legt een Duits artilleriebombardement het centrum van de stad in puin. Men start snel met de herbouw en kiest voor de traditionele stijl van de Delftse School. Die sluit goed aan bij het karakter van Middelburg met zijn vele monumenten.

Na de oorlog bloeit de stad op. Middelburg is onderwijs-, winkel en bestuurscentrum en kent veel bedrijvigheid. De stad groeit weer: er wonen nu meer dan 47.000 mensen. En er zijn veel nieuwe wijken gebouwd, buiten de Vesten.